Om substansminskning

Av riksdagsman Gunnar Spetz

Taxeringsintendenten Erik Lilliesköld har genom sin artikel i nr 7 denna årg. under ovanstående rubrik berört ett område, som fått allt större betydelse ur taxeringssynpunkt. Då jag på sin tid väckt motion i riksdagen i samma fråga (se Skattenytt n:r 6 1957) vill jag gärna bidraga till den diskussion, som intendent Lilliesköld uppenbarligen önskar.

Först vill jag understryka Lilliesköldś påpekande att grus etc. utgör en del av fastigheten. Det tillhör sålunda icke fastigheten som växande gröda eller skog utan är en beståndsdel av fastigheten, en del av det i fastigheten nedlagda kapitalet. Beskattningen blir ett problem när detta kapital lösgöres sedan fristen för realisationsvinstbeskattning utlupit. I princip synes en sådan återbäring av kapital böra lämnas obeskattad (liksom motsvarande kapitalförlust genom t. ex. ras icke är avdragsbar vid taxering).

I 21 § KL är dock under d. klart utsagt att intäkt av ifrågavarande slag skall upptagas som inkomst. Intressant är den inadvertens mellan 21 § och anvisningarna till densamma som Lilliesköld påvisar.

Från dessa utgångspunkter får frågan om avdragsrätt för substansminskning sin betydelse för åstadkommande av rimlig rättvisa vid realisation av den ena eller andra tillgången på en jordbruksfastighet. Den enda jämförelse som därvid synes mig vara relevant är försäljning av tomter eller andra områden från fastigheten. Dylik försäljning är obeskattad intill den, för all del flytande, gränsen "yrkesmässig tomtförsäljning". Först i det senare fallet sker taxering, varvid så vitt jag vet alltid medgives visst avdrag för anskaffningsvärdet, ofta efter schablon. I analogi härmed borde en enstaka grusförsäljning lämnas obeskattad liksom engångsersättning för nyttjanderätt på obegränsad tid. Först om grusförsäljning eller ersättning för grusuttag ingår som en normal årlig inkomst blir likheten med yrkesmässig tomtförsäljning påtaglig. *Och då skall alltid visst avdrag för substansminskning medgivas.*

Verkligt besvärlig blir frågan då tillförlitlig utredning om anskaffningsvärdet icke kan presteras eller lämnar orimligt resultat. Enda möjligheten att därvid erhålla en rimlig taxering synes mig vara att tillämpa ett schablonavdrag med anknytning till försäljningspriset. Intendent Lilliesköld menar att utrymme för ett så beräknat avdrag f. n. saknas. Men då utrymme finns för avdrag vid tomtförsäljning enligt den metoden, förstår jag inte varför det skulle saknas vid annan substansminskning.

Jag hyser sålunda den meningen att avdragsrätt för substansminskning *alltid* och *under alla förhållanden* föreligger. Redan den omständigheten att fastighetsägaren erhåller ersättning för vad han avhänder sig visar ju att ett visst kapitalvärde låg i den naturtillgång han säljer. Den invändning som jag i ett fall sett "det har icke visats att icke fastighetens värde stigit på grund av grusförsäljningen" finner jag nästan upprörande. Frånsett att det säkerligen är ännu svårare att åstadkomma utredning härom än om an-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:21

"Nödig kostnad" än en gång

Av docent Leif Mutén

Mitt diskussionsinlägg i SN nr 5/1959 (sid. 144 ff.) har kommit oro åstad i nr 7 sid. 221ff. och 247.

Försäkringsfunktionärernas förbund är jag skyldig en ursäkt för det besvär jag tycks ha ställt till med genom min alltför kategoriska utsaga om ombudens representationsplikter (sid. 148). Vad jag åsyftade var en överenskommelse om att avse representation mot småkunder som illojal rabbattering — en överenskommelse, som enligt vad jag nu erfarit haft mera lokal karaktär och inte kan kallas avtal, på sin höjd ett normgivande gentlemen's agreement. Med mitt uttalande åsyftade jag inte annat än en exemplifikation av hur en sådan överenskommelse där den alls föreligger kan ge frågan om representationskostnads nödvändighet en enkel lösning. Frågan om försäkringsombudens beskattning avsåg jag i och för sig inte att behandla och naturligtvis inte alls inspektörernas ombudsrepresentation.

Så till stadsfiskal Glas. Jag tycker han och jag borde kunna enas om att de legala nödighetskriterier jag berört har betydligt större relativ betydelse för anställda än för rörelseidkare. Något annat har jag naturligtvis inte avsett, då jag dragit upp bestämmelsen om facklitteratur m. m. De *stora* kostnadsposterna, löner (för andra än närstående, särskilt hemmavarande barn, eller för personliga tjänare), avskrivningar på inventarier och byggnader (andra än egen personbil och egen bostad), råvaror, bränsle och driftförnödenheter är inte — det vill jag vidhålla — underkastade någon som helst prövning i avseende på nödvändighet. Och de spelar naturligtvis en bra mycket större roll i en enskild rörelseidkares bokslut än vid taxeringen av en anställd.

Likhetstecknet mellan "ändamålsbestämd" och "nödvändig" i Glas' genmäle är mig svårförståeligt. Jag medger gärna, att den frie yrkesutövarens mutluncher i Lindquists artikel måste ha ansetts onödiga för att få uppdragen, och att detta var en förutsättning för att RR skulle kunna betrakta dem som rörelsen ovidkommande alltså icke bestämd för rörelsens ändamål. Men att därav sluta, att varje utgift, som av något skäl anses onödig, för den skull måste anses rörelsen ovidkommande, är väl ändå inte något logiskt tvång. I det citerade fallet hör det till saken, att utgiften nog var både nödig och ändamålsbestämd, men att RR dömde

---

skaffningsvärdet anser jag frågeställningen ovidkommande. En fastighets värde före och efter ett ingrepp av ena eller andra slaget får bedömas vid fastighetstaxering och icke vid inkomsttaxering.

Av det anförda torde framgå att jag i stort sett delar intendent Lilliesköld uppfattning i denna taxeringsfråga, även i hans uttalande att ännu mycket är oklart. Själv hävdar jag att varje "grusgropsägare" är berättigad till avdrag för substansminskning, även om storleken av detta avdrag måste bestämmas från fall till fall.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-10-30 15:54:21